

Slušajući o adventu

Strategije slušanja dio su strategija učenja. To su konkretni postupci kojima učenik čini učenje lakšim, bržim, zabavnijim i učinkovitijim, pri čemu postaje samostalniji te sposobniji stečeno znanje prenijeti na nove situacije.

Razumijevanje pri slušanju odvija se u trima fazama:

- 1) **zamjećivanje**
- 2) **rašćlanjivanje**
- 3) **korištenje.**

Slušajući, riječi se razdjeljuju na foneme, potom se stvaraju mentalne slike u umu kojima dolazimo do razumijevanja poruke.

Problemi tijekom slušanja

Slušatelji najčešće navode sljedeće probleme na koje nailaze tijekom slušanja: brzo zaboravljaju što su čuli, odnosno razumiju riječi, ali ne i poruku.

Na slušanje utječe:

- a) **govornik** (tko govori, kako brzo govori)
- b) **slušatelj** (koja je njegova uloga tijekom slušanja i koliko je motiviran za slušanje)
- c) **sadržaj poruke** (jednostavan ili zahtjevan tekst, svima poznate ili manje poznate riječi) i prijašnje znanje slušatelja
- d) **vizualna pomagala**, potpora onome što se sluša.

U nastavku donosimo pet tekstova koji su predlošci za rad s učenicima. Svaki tekst ima svoj zadatak, a na sličan način i od svojih tekstova po izboru moći ćete pripremiti vježbe slušanja.

1. SLUŠAJ, UPAMTI, PONOVI

STRATEGIJE SLUŠANJA: Slušanje, pamćenje pojedinosti, reproduciranje slušanoga teksta

OPIS: U ovoj vježbi učenici trebaju slušati tekst koji ćete im naglas pročitati ili izgovoriti na način koji vam je najlakši. Također, tekst možete unaprijed snimiti i učenicima pustiti snimku svojeg govora. Na taj način moći ćete osigurati potreban red tijekom slušanja i ponoviti ga ako zatreba.

Učenici trebaju slušati vaš govor te pritom praviti bilješke u obliku natuknica ili sličica (kao na umnoj mapi). Pojedini učenici koji to žele mogu zatim pokušati reproducirati tekst koji su čuli što točnije, nastojeći ne izostaviti bitne činjenice.

Ova vježba potiče pozornost učenika tijekom slušanja i uči ih raspoznavati važne od manje važnih informacija. Jednostavan i poznat sadržaj olakšat će reprodukciju učenicima s više znanja o temi te ih potaknuti na suvislo slobodno govorenje uz natuknice.

Došašće u Hrvatskoj

Advent ili došašće je vrijeme prije Božića. Advent počinje nedjeljom koja je najbliža 30. studenom kad se slavi sv. Andrija, svetac poznat po svojoj nesebičnosti.

Boja adventa je ljubičasta, što je znak poniznosti i nade.

Tipičan simbol adventa je adventski vijenac s četiri svijeće. Prve nedjelje došašća pali se jedna svijeća, druge nedjelje dvije, treće tri, a četvrte sve četiri svijeće.

Swijeće znače svjetlost i toplinu, a svaka od njih ima svoje značenje. Prva simbolizira čekanje i nadu, druga znači mir, treća radost, a četvrta ljubav.

Kolo adventskog vijenca simbolizira vječnost, dok njegova zelena boja predstavlja novi i vječni život i nadu.

Vrijeme adventa je vrijeme koje nas potiče da se prisjetimo onoga što je prošlo, kako bismo živjeli u sadašnjosti i pripremili se za budućnost. U prošlosti se tijekom adventa postilo, a danas je to razdoblje od 28 dana prvenstveno namijenjeno traženju samoga sebe.

2. SLUŠAJ, DOPUNI, PROVJERI

STRATEGIJE SLUŠANJA: Slušanje, zamjećivanje riječi, zapisivanje i provjera rješenja

OPIS: U ovoj vježbi učenici trebaju slušati tekst koji ćete im naglas pročitati. U prvom čitanju učenici slušaju tekst bez vizualne podloge – bez teksta na papiru. Prije drugoga slušanja učenicima podijelite listiće s vježbom – tekstom u kojem su izostavljeni važni dijelovi. Također, tekst možete unaprijed snimiti i učenicima pustiti snimku svojeg govora.

Učenici najprije orijentacijski trebaju slušati tekst, nastojeći ga razumjeti. Tijekom drugoga slušanja rješavaju listić. Radeći u paru potom uspoređuju svoja rješenja. Ako ima nedoumica, tekst se može poslušati, uz komentiranje rješenja, još jednom. Ova vježba potiče pozornost učenika tijekom slušanja i uči ih prepoznavati dijelove koji nedostaju i upotpunjavati cjeline – rečenice prema smislu odnosno u skladu s kontekstom. Otkrit će da slušanje može biti prekinuto raznim ometajućim čimbenicima, odnosno da je slušati pažljivo i razumjeti poruku katkad teže nego što su mislili.

Cjelovit tekst za slušanje

NIKOLINJE

Blagdan sv. Nikole, poznat kao Nikolinje, djeci je znak da se bliži vrijeme radosti i darivanja. Jedna legenda govori da je sv. Nikola nekom propalom plemiću pomogao nakon što je izgubio sav imetak te nije imao miraza za udaju svojih triju kćeri. Sveti Nikola mu je krišom noću kroz prozor ili kroz dimnjak ubacivao zlatnike, a oni su padali ravno u čizmice na prozoru ili u čarape koje su se sušile na ognjištu.

U naše vrijeme djeci se obično govori da sv. Nikola dolazi noću, jer ima puno djece koju mora posjetiti, i to u društvu sa crnim, strašnim Krampusom koji vuče hrđave lance i stvara groznu buku, a tu je da bi strašio djecu koja još nisu otišla na spavanje te odvodi one koji nisu bili dobri. No, sv. Nikola uvijek je strpljiv i djeci ipak ostavlja darove, a Krampus im daruje zlatnu šibu ako čizmice nisu bile dobro očišćene, odnosno za opomenu da budu dobri.

Sv. Nikola ima još jednu važnu ulogu, on je zaštitnik pomoraca, zaštitnik ljudi od mora. Njemu u čast u mnogim se mjestima na Jadranu spaljuju stari brodovi, primjerice u Komiži na Visu.

NIKOLINJE

Blagdan sv. Nikole, _____, djeci je znak da se bliži vrijeme radosti i darivanja. Jedna _____ govori da je sv. Nikola nekom propalom plemiću pomogao nakon što je izgubio sav imetak te nije imao miraza _____. Sveti Nikola mu je krišom noću _____ ili kroz dimnjak ubacivao zlatnike, a oni su padali ravno u čizmice na prozoru ili u čarape koje su se sušile _____.

U naše vrijeme djeci se obično govori da sv. Nikola dolazi _____ jer _____, i to u društvu sa crnim, strašnim Krampusom koji vuče _____ i stvara groznu buku, a tu je da bi strašio djecu koja još nisu _____ te odvodi one koji nisu bili dobri. No, sv. Nikola uvijek je strpljiv i djeci ipak ostavlja darove, a _____ ako čizmice nisu bile dobro očišćene, odnosno za opomenu da budu dobri.

Sv. Nikola ima _____, on je zaštitnik pomoraca, zaštitnik _____. Njemu u čast u mnogim se mjestima _____ spaljuju stari brodovi, primjerice u Komiži _____.

3. SLUŠAJ, IZDOVI, PRIDRUŽI

STRATEGIJE SLUŠANJA: Slušanje, izdvajanje nepoznatih riječi, objašnjavanje

OPIS: U ovoj vježbi učenici trebaju slušati tekst koji ćete im naglas pročitati. U prvom čitanju učenici bilježe riječi koje im zvuče nepoznato ili nisu sigurni što znače. Učenicima podijelite listiće s opisima značenja nekih riječi koje se javljaju u tekstu, no uz objašnjenje nije navedena ta riječ. U drugom slušanju učenici trebaju povezati nepoznatu riječ koju su prethodno zapisali s njezinim objašnjenjem. Ako neke od podebljano napisanih izraza **učenici nisu naveli, pitajte ih naknadno što znače, a oni neka ih usmeno objasne svojim riječima.**

Ova vježba potiče sposobnost **učenika** da tijekom slušanja raspoznaju novu, nepoznatu riječ, te da joj nakon upoznavanja mogućih značenja, pridaju značenje koje joj odgovara s obzirom na kontekst.

SV. LUCIJA

Za vrijeme **adventa**, 13. prosinca, **spomendan** je svete Lucije kada se u posebne zdjelice sije **žito i počinje odbrojavati** dvanaest dana do **najvećega kršćanskog blagdana**. No, osim sijanja pšenice uz ovaj dan postoji još nekoliko zanimljivih običaja. Tijekom 12 dana od Sv. Lucije pa do Božića neki ljudi zapisuju kakve su vremenske prilike vladale koji dan. Na taj način kažu da se može predvidjeti kakvo će nam biti vrijeme 12 mjeseci u sljedećoj godini. O tome ipak **meteorološki zavod** još nije dao **adekvatan osvrt**.

Etnološka znanost pak, na temelju brojnih istraživanja na **terenu** diljem **Lijepe Naše**, donosi brojne potvrde o tome kako se u Slavoniji, Dalmaciji i na otocima djeca nisu darivala na Nikolinje, već im je darove nosila sveta Lucija. U sjeverozapadnom dijelu Hrvatske kao i nekim dijelovima Slavonije zadržalo se **vjerovanje** da onaj tko na Sv. Luciju počne praviti stolčić, pa ga svaki dan izradi toliko da bude gotov na Badnjak, a onda na **ponoćki** u crkvi stane na njega i okrene se prema vjernicima može jasno vidjeti vještice među nazočnim ženama. Takav stolčić imao je i svoje ime „Lucinski stolec“. Ime Lucija dolazi od latinske riječi *lux*, svjetlo, a sveta Lucija poznata je i kao **zaštitnica očiju**. Na njezin se dan treba poštediti oči naprezanja kako bi nas dobro služile u sljedećoj godini.

Tumačenja riječi za učenike

- dan na koji se slavi određeni svetac ili svetica	- primjereno objašnjenje
- vrijeme prije Božića, priprema za blagdane	- ustanova koja predviđa vremenske prilike
- misa koja se posjećuje nakon Badnje večeri, a počinje točno u ponoć	- osoba ili biće koje čuva
- blagdan Božića	- drugi naziv za našu domovinu
- zajednički naziv za sve žitarice ili za više bilo kojih žitarica	- znanstvena disciplina koja se bavi narodnim običajima
- kraj, područje, sredina gdje se vrše određena proučavanja, ispitivanja	- uvjerenje, ono u što ljudi vjeruju, a ne mora biti znanstveno dokazano kao točno

4. SLUŠAJ, ISPRIČAJ, BUDI ZANIMLJIV

STRATEGIJE SLUŠANJA: Slušanje, reproduciranje u paru, isticanje zanimljivosti

OPIS: U ovoj vježbi učenici rade u paru. Jedan će učenik pročitati tekst s listića (A ili B) i ispričati ga što točnije, usput zavirujući na listić, svome paru. Učenik koji sluša zatim će iz odslušanoga teksta sebi izdvojiti ono što mu se čini najzanimljivije te svoju „priču“ ispričati razredu ili većoj skupini. Važno je da učenik koji je slušao ne gleda u tekst na papiru (nakon slušanja uzmete učenicima papire), već da slobodno na svoj način ispriča što je čuo, a pritom da ono što mu je zanimljivo istakne govorom – kako bi to i inače učinio u svakodnevnom prenošenju zanimljivosti. Također, ako se učenik „oslobodi“, i počne iznositi svoja iskustva vezana uz običaje o kojima govori tekst, to nije potrebno sprječavati. Upravo suprotno, potaknite učenike da govore što više, što emotivnije i sadržajnije.

Ova vježba potiče sposobnost učenika da tijekom slušanja raspoznaju zanimljivost i razvija njihovu spremnost na usmeno izražavanje bez zadržke.

Tekst za slušanje A

BADNJAK

Badnjak, dan i večer prije Božića, svoje ime dobiva najvjerojatnije od riječi *bdjeti*, *biti budan*, *biti bodar*, tj. znači noć u kojoj se bdi. Danas za Badnjak ukrašavamo jelku i dom u božićnom duhu. Na taj dan običaj je bilo unijeti drvo "badnjaka" koje će gorjeti na ognjištu tu noć i kasnije. Također, običaj je bilo unositi i slamu koja se postavlja pod stol kao simbol Isusovih jaslca, a djecu se pozivalo da se na njoj igraju ili čak spavaju. Od ukrasa koji se postavljaju uz ukrašenu jelke, negdje će se naći male jaslice, zelena pšenica, zatim zdjelica sa zrnima žita u koju se stavlja sitan novac kao simbol blagostanja u novoj godini, mirisne jabuke božićnice i lijepe naranče. Neki će svoj stol rado okititi adventskim vjenčićem ili na njega postaviti bijeli kruh ispod kojeg, pod stolnjak, treba staviti krunu savijenu od pruća vinove loze, što je simbol Kristove mučeničke krune. Na Badnjak se slušaju božićne pjesme uz posebno pripremljenu večeru – najčešće bakalar ili koju drugu ribu. Uz ukrašavanje jelke i čitava doma vrijeme bdijenja do polnoćke brzo će proći. Božić, rođenje Malog Isusa, svatko će radosno čestitati prenoseći poruku mira obitelji i prijateljima.

Tekst za slušanje B

BOŽIĆ

Božić je blagdan mira. Sama riječ *Božić* umanjena je riječi *Bog* i prvotni naziv djeteta Isusa, koji je kasnije prenesen i na sam blagdan njegova rođenja. Značenje riječi Božić kao mali Bog u kršćanstvu poprma umilna značenja: blagi Bog, dobri Bog, bliski Bog – Bog dostupan i pristupačan čovjeku. Iz njega struje uočljive odlike: pristupačnost, jednostavnost, susretljivost, povjerljivost, skromnost. Božić se do pred konac IV. stoljeća obilježavao 6. siječnja, da bi potom bio premješten na 25. prosinca kako bi se potisnula, još od cara Aurelija (270.-275.) uvedena rimska svetkovina *Natalis Solis Invicti*, a koja je padala u vrijeme zimske obratnice. Kršćani su vrlo rano taj dan Isusovog rođenja smatrali i početkom nove godine. U razdoblju obnovljenog Zapadnog rimskog carstva gotovo je u čitavoj Europi početak nove godine bio na Božić. I hrvatska božićna pjesma *Narodil nam se kralj nebeski* sa stihom „na tom mladom letu veselimo se“ upućuje na Božić kao prvi dan nove godine. Tek je 1691. Crkva prihvatila 1. siječnja kao Novu godinu.

5. SLUŠAJ, PLEŠI, UPOZNAJ NOVE LJUDE

STRATEGIJE SLUŠANJA: Slušanje, šetnja razredom, pozdravljanje i čestitanje

OPIS: Za izvođenje ove vježbe u razred donesite listove starih novina, što većih formata, i CD s božićnom glazbom koju ćete pustiti učenicima. Na početku sata učenike zamolite da sve stolove odmaknu ustranu, a po cijeloj učionici razbacajte novinske listove. Listovi će „glumiti“ stajališta na kojima će se susretati parovi učenika. Pustite glazbu, dopustite učenicima da šecu razredom, plešu, a zatim odjednom zaustavite glazbu. Učenici koji stoje na istom papiru trebaju započeti razgovor. Mogu zamišljati različite govorne situacije, svakodnevne ili one blagdanske, mogu upoznavati nove prijatelje, pozdravljati i čestitati blagdane poznatima, dogovarati druženja i sl. Stanka bez glazbene podloge treba trajati toliko koliko je učenicima potrebno da završe razgovor.

Zatim ponovno pustite glazbu, neka učenici promjene mjesta, šecu, plešu... A onda je opet zaustavite i na taj način omogućite razvoj njihovih govornih vještina – na način koji je najbliži svakodnevi.

U ovoj vježbi učenici će se zabaviti i slobodno razgovarati jedni s drugima. Vježba je dobra za jutarnje razbuđivanje učenika, a može poslužiti kao uvod u vježbu slušanja, pričanja i prepričavanja, odnosno čitanja teksta o nadolazećim blagdanima.